Dioničko društvo

Devčić, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic Nikola Tesla in Gospić / Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:107:532013

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Petra Devčić

Dioničko Društvo

Završni rad

Gospić, 2015.

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Poslovni odjel

Stručni studij Ekonomika poduzetništva

Dioničko društvo

Završni rad

MENTOR

dr.sc. Vlatka Ružić, dipl.oec.

STUDENT

Petra Devčić

JMBAG: 2962000452/11

Gospić, studeni 2015.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću
Poslovni odjel
Gospić, 25. svibnja 2015.

Z A D A T A K

za završni rad

Pristupnici Petri Devčić MBS: 2962000452/11

Studentici stručnog studija Ekonomike poduzetništva izdaje se tema završnog rada pod nazivom

DIONIČKO DRUŠTVO

Sadržaj zadatka :

1. Dioničko društvo
2. Temeljni kapital
3. Dionice (oblici – dionice kao dio temeljnog kapitala, kao skup prava,kao vrijednosni papir)
4. Osnivanje trgovačkog društva
5. Položaj i obveze dioničara
6. Organi društva
7. Godišnja financijska izvješća d.d.-a
8. Prestanak dioničkog društva
9. Zaključak

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

Mentor: dr.sc. Vlatka Ružić, dipl.oec. zadano: 25. svibnja 2015. , _____

(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Pročelnik odjela: mr.sc. Tomislav Župić predati do: _____ , _____

(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Studentica: Petra Devčić primio zadatak: 25. svibnja 2015., Petra Devčić

(ime i prezime) (nadnevak) potpis

Dostavlja se:
- mentoru
- pristupniku

I Z J A V A

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom Dionička društva

_____ izradio/la samostalno pod

nadzorom i uz stručnu pomoć mentora dr.sc. Vlatka Jurić, dipl. sec.

Ime i prezime

Petra Dević

(potpis studenta)

SAŽETAK

Ovaj rad bavi se dioničkim društvom i sastavnicama koje ga povezuju sa ekonomijom. U početku svoga rada objašnjavam osnovne pojmove dioničkog društva, njegove prednosti i nedostatke, a u trećem poglavlju navodim sve sto se dotiče temeljnog kapitala dioničkog društva. Četvrto poglavlje se odnosi na dionice kao temeljni kapital,kao skup prava kao vrijednosni papir te kao privremenice. U njemu isto tako govorim o registru dionica i vlastitim dionicama kako bi dala bolji uvid u razradi teme i lakše razumijevanje za sljedeća poglavlja. U petom poglavlju se posvećujem osnivanju dioničkog društva koje se dijeli na simultano i sukcesivno. Naslov šestog poglavlja je: položaj i obveze dioničara a sastoji se od načela položaja dioničara te njihovih obveza i uplata. Sedmo poglavlje sadrži organe društva u koje pripada: uprava, nadzorni odbor, upravni odbor i glavna skupština. Svako dioničko društvo podnosi godišnja financijska izvješća a to je uz to osmo poglavlje ovog diplomskog rada. Deveto poglavlje objašnjava pojmove manjinskih dioničara i prijenosa dionica, a u desetom poglavlju spominjem izmjenu statuta koji se mijenja u registarskom sudu te svaka izmjena mora biti potvrđena od strane javnog bilježnika. U sljedeća dva poglavlja o povećanju i smanjenju temeljnog kapitala. Kao zadnje, trinaesto poglavlje smatrala sam da je bitno istaknuti razloge za prestanak društva i njegovu likvidaciju. U zaključku navodim najvažnije spoznaje rada i zaključujem važnost postojanja dioničkog društva.

Ključne riječi: dioničko društvo, dionice, kapital, dioničari, statut, likvidacija.

S A D R Ž A J

1. UVOD 1

2. DIONIČKO DRUŠTVO 2

3. TEMELJNI KAPITAL 3

4. DIONICE 4

4.1.Dionica kao dio temeljnog kapitala 4

4.1.1. Dionica kao skup prava 6

4.1.2.Dionica kao vrijednosni papir 7

4.2.Privremenice 8

4.3. Isprava o dionici 9

4.4. Registar dionica 9

4.5. Vlastite dionice 10

5. OSNIVANJE DIONIČKOG DRUŠTVA 11

5.1.Simultano osnivanje 12

5.1.1. Usvajanje i potpisivanje statuta 13

5.1.2. Preuzimanje dionica 13

5.1.3. Uplata dionica 14

5.1.4. Imenovanje organa društva 14

5.2. Sukcesivno osnivanje 15

5.2.1. Preuzimanje dijela dionica i javni poziv za upis dionica 15

5.2.2. Upis i uplata dionica 16

5.2.3. Raspoređivanje upisanih dionica 16

5.2.4. Osnivateljska skupština 17

6. POLOŽAJ I OBVEZE DIONIČARA 18

6.1. Dioničari 18

6.2. Načelo jednakog položaja dioničara 19

6.3. Obveze dioničara 19
6.3.1. Uplata dionica 20
7. ORGANI DRUŠTAVA 21
8. GODIŠNJA FINANCIJSKA IZVJEŠĆA 23
9. PRIJENOS DIONICA MANJINSKIH DIONIČARA 24
9.1. Prijenos dionica manjinskih dioničara 24
9.1.1. Priključenje društva 24
9.1.2. Preuzimanje dioničkih društava 25
9.2. Razlike prijenosa dionica manjinskih dioničara 25
9.2.1. Isključenje i priključenje 25
9.2.2. Isključenje i preuzimanje 26
9.2.3. Preuzimanje i isključenje 26
9.3. Otpremnina u novcu 26
10. IZMJENA STATUTA 28
11. POVEĆNJE TEMELJNOG KAPITALA 29
12. SMANJENJE TEMELJNOG KAPITALA 30
12.1. Redovito smanjenje temeljnog kapitala 30
12.2.Pojednostavljeno smanjenje temeljnog kapitala 31
12.3. Smanjenje temeljnog kapitala povlačenjem dionica 32
13. PRESTANAK DRUŠTVA 33
13.1. Razlozi za prestanak društva 33
13.2. Likvidacija 34
14.ZAKLJUČAK 35
15. LITERATURA 37

1. UVOD

Diplomski rad obrađuje dioničko društvo i njegove sve sastavnice koji ga čine svojstvenim dijelom ekonomije.

Dioničko društvo spada u skupinu društava kapitala te je prema tome temelj povezivanja. Dioničko društvo je pravna osoba i ono odgovara za svoje obveze, a društvo ima propisane obvezne organe koji čine glavna skupština, uprava i nadzorni odbor .

Kad govorimo o temeljnom kapitalu i dionicama u statutu dioničkog društva može se odrediti da se dioničaru na njegov zahtjev dionica koja glasi na ime zamijeni za dionicu koja glasi na donositelja ili dionica koja glasi na donositelja za dionicu koja glasi na ime dok temeljni kapital dioničkog društva predstavlja minimalni iznos koji se mora uplatiti prilikom njegovog osnivanja čiji je taj minimalni iznos definiran zakonom. Povećanje temeljnoga kapitala društva ulozima moguće je samo izdavanjem novih dionica. Za razliku od povećanja temeljnog kapitala koje se provodi radi pribavljanja novog kapitala, smanjenje temeljnog kapitala ne provodi se samo u slučaju kada društvo ima previše kapitala nego i iz brojnih drugih razloga. Temeljni kapital se u cilju saniranja društva može smanjiti i tako da se zajedno s time provede i povećanje tog kapitala.

Zakon o trgovačkim društvima je propisao stroge formalnosti koje se moraju ispuniti pri osnivanju dioničkog društva iz razloga što se time želi postići veća ozbiljnost osnivatelja i olakšati rad registarskom sudu. Osnivanje dioničkog društva može biti simultano i sukcesivno te nas ono upućuje u način koje dioničko društvo bira. Time se određuje i status koji se može mijenjati ali uz odluku glavne skupštine i nadzornog odbora koji ga potom mijenja.

Dioničko društvo je trgovačko društvo što znači da posjeduje određeni kapital. Uz određene zakone i pravila ima članove koji su povezani u društvo zbog ostvarivanja ciljeva u ekonomiji.

2. DIONIČKO DRUŠTVO

Dioničko društvo je trgovačko društvo kapitala čiji članovi (dioničari) sudjeluju sa svojim ulozima u temeljnome kapitalu društva koji je podijeljen na dionice. Prema hrvatskim propisima dioničko društvo može osnovati i samo jedna osoba odnosno društvo može uvijek imati i samo jednog dioničara. Dioničko društvo je pravna osoba, pravnu osobu stječe upisom u sudski registar, a gubi ju brisanjem iz njega. Prije upisa društva u sudski registar postoji preddruštvo. (Petrović et al, 2010., p.80)

Dioničko društvo odgovara za svoje obveze cijelom svojom imovinom, a dioničari ne odgovaraju za obveze društva. Do njihove odgovornosti za obveze društva može doći samo iznimno, ako zloporabljuju okolnost da za obveze društva ne odgovaraju. Ako nema zloporabe, dioničari mogu samo izgubiti smo ono što su uložili u društvo. (Petrović et al, 2010., p.80)

Članstvo u dioničkom društvu ne obvezuje na vođenje poslova u društvu,a društvo ima propisane obvezne organe: glavnu skupštinu,upravu i nadzorni odbor. Temeljni akt dioničkog društva je statut. Njime se uređuje unutarnji ustroj dioničkog društva.

Gospodarske prednosti dioničkog društva su: (Ćesić,2007.,p.109).

- osoba koja nema dostatno novca za osnivanje ili nije voljna angažirati se čitavom svojom imovinom, preuzima znatno manji rizik sveden samo na gubitak uplaćenog uloga (imovina društva strogo je odvojena od imovine pojedinog dioničara);
- u pravilu se prodajom dionica opet može doći do vlastitog novca;
- pruža se mogućnost stjecanja pretežnog broja dionica i prema tome stjecanja odlučne riječi u društvu bez angažiranja čitave imovine;
- kupnjom dionica različitih društava moguće je raspodijeliti rizik.

Nedostaci dioničkog društva su: (Ćesić,2007.,p.109).

- društvo redovito vode veliki dioničari;
- uprava je sklonija riskantnim poslovima pošto se radi o tuđem kapitalu, tj. kapitalu dioničara;

- zbog svoje lake prenosivosti dionice mogu biti predmetom špekulacije na burzi, zbog čega se u javnosti može stvoriti pogrešna slika o pravom stanju nekog društva.

3. TEMELJNI KAPITAL

Temeljni kapital je u statutu određeni najmanji početni iznos kapitala društava koji nastaje uplatama dionica i koji vjerovnicima služi kao svojevrsno jamstvo da društvo raspolaže najmanje tim iznosom. Unos kapitala je glavna, u većini slučajeva i jedina obveza dioničara, jer oni ne odgovaraju za obveze društva. Temeljni kapital se razlikuje od imovine društva, jer ostaje isti, dok se imovina poslovanjem društva mijenja, a promjene se održavaju u aktivi društva. Kao zbroj uloga dioničara ne može im se vraćati, te ostaje obračunska konstanta koja se u poslovnoj bilanci društva iskazuje na pasivnoj strani kad se procjenjuje dobitak na kraju poslovne godine. (Ćesić, 2007.,p.110).

Temeljni kapital dioničkog društva i nominalni iznos dionice, ako one glase na nominalni iznos, moraju biti izražene u kunama. Najniži nominalni iznos temeljnog kapitala dioničkog društva jest iznos od 200.000,00 kuna. Posebnim propisom može se odrediti da je minimalni temeljni kapital dioničkog društva koje obavljaju pojedine, zakonom određene djelatnosti viši od navedenog iznosa.

Prema Zakonu o osiguranju (čl.19) minimalni je iznos temeljnog kapitala potrebnog za osnivanje dioničkog društva za osiguranje, ovisno o vrstama osiguranja za čije se obavljanje društvo osniva, 15 ili 22,5 milijuna kuna. Dionička društva za pružanje investicijskih usluga moraju, već prema tome kojim se poslovima bave, imati temeljni kapital najmanje u iznosu od 20.000,00, 400.000,00 odnosno 1.000.000,00 ili 6.000.000,00 kuna. (Petrović et al, 2010., p.80).

Registarsku sud, kome se podnosi prijava za upis dioničkog društva u sudski registar, mora odbiti upisati društvo čiji je temeljni kapital manji od najnižeg propisanog. (Petrović et al,2010.,p.8).

4. DIONICE

Dionice mogu glasiti na donositelja ili na ime. Dionica mora glasiti na ime ako se izdaje prije uplate punog nominalnog iznosa ili iznosa koji je viši od nominalnog. Iznos djelomične uplate mora se naznačiti na dionici. U statutu dioničkog društva može se odrediti da se dioničaru na njegov zahtjev dionica koja glasi na ime zamijeni za dionicu koja glasi na donositelja ili dionica koja glasi na donositelja za dionicu koja glasi na ime.

Izraz dionica koristi se u trostrukom smislu, tj. kao: ((Petrović et al, 2010., p.81)

- dio temeljnog kapitala
- skup članskih prava i obveza koji pripadaju imatelju dionica
- vrijednosni papir.

U poslovanju dioničkih društava razvijeno je više vrsta dionica. Dionice su tipični dugoročni vrijednosni papiri koji imateljima ili dioničarima daju pravo na udjel - dividende prilikom raspodjele neto dobiti. Dionice se tradicionalno dijele na dvije tipične vrste a to su: 1. obične ili redovne dionice, i 2. povlaštene ili peferencijalne dionice. Po zakonodavstvu Republike Hrvatske dionička društva mogu izdavati obične ili redovne i povlaštene dionice. Dionice, obične i povlaštene mogu se izdavati na ime i donositelja.

(http://web.efzg.hr/dok/RAC//dgulin/fir/ra%C4%8Dunovodstvo%20kapitala%20(glavnice).pdf,05.09.2015.)

4.1.Dionica kao dio temeljnog kapitala

Za dionicu se mora dati neka protuvrijednost kako bi se stvori temeljni kapital, te, u tom smislu, dionica predstavlja dio temeljnog kapitala. Prema tome, temeljni kapital dioničkog društva podijeljen je na dionice,a najniža dopuštena emisija dionica je 200.000,00 kuna.

Društvo može izdati: (Ćesić,2007.,p.111).

- Dionice s nominalnim iznosom – dionice u kojima je označen iznos njezine nominalne vrijednosti u odnosu na temeljni kapital. Prema nominalnoj vrijednosti dionica računa se udjel pojedinog dioničara i broj glasova koje ima. Nominalni iznos dionice ne može biti manji od 10,00 kuna, a ako su veći od ovog iznosa moraju biti izraženi u višekratniku iznosa od 10,00. Dionica čiji je nominalni iznos manji od 10,00 kuna bila bi ništetna, a izdavatelji takvih dionica solidarno bi odgovarali imateljima za štetu koja im je pričinjena izdavanjem dionica.

- Dionice bez nominalnog iznosa – sudjeluju u temeljnom kapitalu društva u jednakim 0dijelovima. Iznos temeljnog kapitala koji otpada na jednu dionicu ne može biti manji od 10,00, a ako je iznos veći također mora biti izražen u višekratniku iznosa od 10,00. Svaka dionica bez nominalnog iznosa je samo jedna dionica ili jedan komad, svaka je jednaka i utjelovljuje jedan jednak udio u temeljnom kapitalu.

Dionice se mogu izdati: za isti iznos temeljnog kapitala koji na njih otpada, odnosno dionice se izdaju u onom iznosu na koji i nominalno glase ili za viši iznos od dijela temeljnog kapitala koji na njih otpada, što znači da dioničari plaćaju viši iznos od onoga na koji dionice nominalno glase.

Dionice se ne mogu izdati na iznos koji je niži od nominalnog iznosa temeljnog kapitala, odnosno iznosa temeljnog kapitala koji otpada na pojedinu dionicu bez nominalnog iznosa. Cijena dionica nije njezina nominalna vrijednost, dakle iznos naznačen na dionici, nego njena tržišna vrijednost. Kod dionica koje kotiraju na burzi to je njihova burzovna cijena, dok je kod ostalih dionica cijena koja se postiže njihovim prometom izvan burze. Tržišna vrijednost ne utvrđuje se jednom zauvijek, već se uvijek iznova određuje.

4.1.1. Dionica kao skup prava

Dionica predstavlja skup određenih prava koja iz nje za njezinog imatelja proizlaze. Ta prava mogu se podijeliti u dvije skupine: (Ćesić,2007.,p.112).

- Imovinska prava – prava na dividendu, pravo na isplatu dijela ostatka likvidacijske odnosno stečajne mase, pravo prvenstva pri upisu novih dionica u slučaju odluke o povećanju kapitala novim ulozima, pravo na isplatu dijela sudjelovanja u temeljnom kapitalu društava u slučaju njegovog smanjenja;

- Upravljačka prava – glavno upravljačko pravo dioničara koje proizlazi iz dionice je pravo glas na skupštini društava razmjerno dijelu temeljnog kapitala koji čini. Zabranjeno je izdavanje dionica koje za isti iznos temeljnog kapitala koji se na njih odnosi daju različito pravo glasa u skupštini društava, osim ako se radi o povlaštenim dionicama bez prava glasa.

Dionice se mogu razlikovati po sadržaju prava koje daju, a sve dionice koje daju ista prava čine rod dionica. ZTD izričito predviđa mogućnost postojanja rodova dionica:

- Redovite – daju pravo glasa u glavnoj skupštini društava, pravo na isplatu dijela dobiti društava (dividenda) i pravo na isplatu dijela ostatka likvidacijske odnosno stečajne mase društava.
- Povlaštene – daju svojim imateljima neka povlaštena imovinska prava prema imateljima redovnih dionica (pod uvjetom da društvo posluje s dobitkom, jer ako dobiti nema neće se moći isplatiti ni dividenda).

Povlaštena dionica može biti: **kumulativna**–daje imatelju pravo naplate kumuliranih neisplaćenih dividendi prije njihove isplate imateljima redovnih dionica.

participativna - daje imatelju pravo da pored određene dividende određene u fiksnom iznosu ili postotku (minimalna dividenda), naplati dividendu koja pripada imateljima redovnih dionica.

- Povlaštene dionice bez prava glasa – predstavljaju iznimku od pravila da izdavanje dionica koje ne daju pravo glasa nije dopušteno. Svrha izdavanja takvih dionica jest u

tome što veliki dio dioničara nije zainteresiran za vođenje poslova, zbog čega ih smatraju kao uložen novac na koji žele redovito primati dobit. Dionice bez prava glasa mogu biti samo povlaštene a njihov ukupni normalni iznos ne smije prijeći polovicu iznosa temeljnog kapitala. (Ćesić,2007.,p.113).

Međutim, osim rodova dionica utvrđenih Zakonom o trgovačkim društvima, u praksi je moguće postojanje i drugih rodova dionica, ovisno o njihovim specifičnim značajkama. Dionice su u smislu dioničarskih prava ne djeljive, zbog čega se pojedina prava iz dionice ne mogu prenositi na različite osobe. Pojedinac se ne može pojaviti prema društvu kao suvlasnik dionice. Ako na dionici ima više ovlaštenika, oni imaju slobodu urediti svoje interne odnose, ali prava iz dionice mogu ostvariti samo preko zajedničkog zastupnika. Statutom se može propisati da ostvarenje prava dioničara ovisi o tome je li dioničar neko vrijeme bio imatelj dionice, čime se želi ograničiti prijenos dionica odnosno nagraditi dioničare koji su vjerni društvu

.

4.1.2.Dionica kao vrijednosni papir

Dionica je vrijednosni papir. To je isprava u kojoj je pravo njezinog imatelja vezano uz ispravu i iz te isprave proizlazi,nedjeljivo je i neprenosivo bez prijenosa same isprave odnosno vrijednosnog papira. Svojstvo vrijednosnog papira dionicama mogu dati dva medija:(Ćesić,2007.,p.115).

- isprava o dionici i
- elektronički zapis u računalnom sustavu Središnje depozitne agencije

S obzirom na način njihova prijenosa,dionice mogu glasiti: (Ćesić,2007.,p.115).

- na donositelja - nije označena osoba njezinog imatelja,te se prenose običnom predajom iz ruke u ruku
- na ime - zakonska obaveza izdavanja dionica na ime postoji u slijedećim slučajevima:
    - kada se dionica izađe prije uplate punog iznosa za koji se izdaje;
    - kada se izdaje kao nematerijalizirani vrijednosni papir;
    - kada se izdaju dionice koje se mogu prenositi samo uz suglasnost društava;
    - kada se izdaju dionice njihovu imatelju daju pravo imenovanja članova nadzornog odbora ;

Dionice na ime za koje je izdana isprava prenose se indosamentom a mogle bi se prenositi i cesijom.

Statutom se može predvidjeti da se dioničaru na njegov zahtjev dionica na ime zamjeni za dionicu na donositelja i obrnuto. Temeljno načelo o slobodnoj prenosivosti dionica na ime može se ograničiti na način da se u statutu predvidi da je za prijenos dionice potrebna suglasnost društava(vinkulacija).

4.2. Privremenice

Ako je statutom tako predviđeno,kada društvo ne želi izdati dioničaru definitivnu ispravu prije potpune uplate dionica,mogu se izdati privremenice (međutomnice), koje predstavljaju potvrde o udjelima. Ako se izdaju,moraju glasiti na ime. U slučaju izdavanja na donositelja bile bi ništetne,te bi za eventualnu štetu koja bi za imatelja nastala odgovarali izdavatelji (članovi uprave i nadzornog odbora)solidarno. Prenose se na isti način kao dionice koje glase na ime.

4.3. Isprava o dionici

Odluku o izdavanja dionica donose glavna skupština ili osnivatelji društva u skladu sa statutom. Odlukom o izdavanju dionica utvrđuju se : (Ćesić,2007.,p.117).

- Tvrtka izdavatelja dionica;
- Ukupni iznos na koji se izdaju dionice i broj dionica;
- Nominalni iznosi dionica, ako se izdaju dionice s nominalnim iznosom;
- Oznaka da dionice glase na donositelja ili na ime;
- Izdaju li se uz izdavanje isprava o dionici ili kao nematerijalizirani vrijednosni papiri;
- Vrijeme upisa dionica;
- Način upisa dionica;
- Kod koga se, u kojem roku i na koji način uplaćuju dionice;
- U kojem se roku vraćaju uplaćena sredstva ako se odustane od izdavanja dionica;
- Vrsta i rod dionica;
- Redoslijed ostvarenja prvenstva iz povlaštenih dionica ako se one izdaju u više serija.

Isprava o dionici može se izdati odvojeno za svaku dionicu, ali se radi racionalnosti i smanjenja troškova može izdati i skupina isprava koja se odnosi na više dionica, pod uvjetom da je tako predviđeno statutom. Pri tome svaka dionica na koju se odnosi takva isprava zadržava samostalnost i daje odvojena članska prava.

4.4. Registar dionica

Registar dionica je knjiga koju uprava društava mora voditi za dionice na ime i privremenice. Iz registra dionica društvo i dioničari se mogu obavijestiti tko su dioničari s dionicama na ime, tko je dužnik za iznos uloga koji još nije uplaćen, tko je prednik isključenog dioničara i tko se prema društvu može legitimirati kao dioničar dionice na ime.

Kada se prenosi dionica koja glasi na ime, brisanje ranijeg dioničara i upis novoga provodi se u registru temeljem dioničareva zahtjeva s dokazom o prijenosu dionica. Ako je netko po mišljenju društva ne opravdano upisan u knjizi dionica kao dioničar, društvo može brisati upis samo onda ako je prije toga o tome obavijestilo dioničara i dalo mu primjeren rok za prigovor. Svaki dioničar ima pravo zahtijevati od društva da ga izvijesti o podacima u registru dionica koji se na njega odnose i o tome tko su imatelji i kojih dionica u društvu.

4.5. Vlastite dionice

Vlastite dionice su dionice koje stječe isto društvo koje ih je izdalo. Društvo ne smije upisati vlastite dionice, jer bi tako stjecanje dionica bilo u suprotnosti s načelom zaštite kapitala i vjerovnika, ali i načelom očuvanja kapitala. Naime, kada bi društvo samo upisivalo i preuzimalo dionice koje je samo izdalo, ono bi ih nužno moralo isplaćivati iz temeljnog kapitala koje je sakupilo uplatama dioničara. Isto vrijedi i za izdavanje novih dionica. (Ćesić, 2007.,p.110-121).

5. OSNIVANJE DIONIČKOG DRUŠTVA

Osnivanje dioničkog društva može biti simultano (istovremeno) i sukcesivno (uzastopno). U našem je pravu presudno za razlikovanje sukcesivnog od simultanog osnivanja dioničkog društva upućivanje javnog poziva (prospekta) za upis dionica. Simultano osnivanje društva brže je i jednostavnije, te se sukcesivno osnivanje u pravilu provodi kada je potrebno prikupiti veći kapital od više ulagatelja i kada se želi postići da dionice društva budu raširene među većim brojem dioničara. (Ćesić,2007.,p.123).

Bilo da se radi o simultanom ili sukcesivnom osnivanju, ono može biti jednostavno i kvalificirano.

Osnivanje dioničkog društva je jednostavno u slučaju kada se cjelokupni iznos temeljnog kapitala uplaćuje samo u novcu i ne moraju se ispunjavati nikakve dodatne pretpostavke. Kod jednostavnog osnivanja nema posebnih pogodnosti, naknade troškova osnivanja društva ili ulaganja stvari odnosno prava u društvo. Suprotno ovome, osnivanje se smatra kvalificiranim ako se posebnim sporazumom između osnivatelja: (Ćesić,2007.,p.124).

- utvrde određene posebne pogodnosti pojedinom dioničaru ili nekom trećem
- utvrdi da će se troškovi osnivanja društva odnosno naknade u svezi s njegovim snivanjem nadoknaditi dioničarima ili trećim osobama
- ulažu stvari i prava
- preuzimaju postojeće ili buduće stvari/prava

Ulaže li dioničar stvari i/ili prava ili društvo preuzima stvari i/ili prava, u statusu se moraju utvrditi stvar i/ili imovinsko pravo koje se ulaže ili preuzima, osoba od koje društvo stječe stvar i/ili pravo i ukupan nominalni iznos dionica te njihove pojedinačne nominalne iznose, odnosno broj dionica bez nominalnog iznosa koje treba dati preuzimanje stvari i/ili prava.

Pri kvalificiranom osnivanju valja objektivno procijeniti jesu li posebne pogodnosti, naknade i troškovi osnivanja dani opravdano te da li je vrijednost uloga u stvarima ili pravima ili njihovo preuzimanje realno utvrđeno. Stoga se ove okolnosti moraju izričito navesti odnosno utvrditi u statutu. Ako nisu navedene u statutu društva, prema društvu su takvi

ugovori i pravne radnje kojima se ostvaruju bez učinka. Odredbe o posebnim pogodnostima, troškovima i naknadama, te ulaganju i preuzimanju stvari odnosno prava mogu se u statutu promijeniti tek nakon proteka 5 godina od dana upisa u sudski registar.

Zakon o trgovačkim društvima je propisao stroge formalnosti koje se moraju ispuniti pri osnivanju dioničkog društva. Razlog je taj što se želi postići veća ozbiljnost osnivatelja, ali i olakšati rad registarskom sudu pri utvrđivanju istinitosti danih izjava i poduzetih radnji.

5.1.Simultano osnivanje

Radnje koje je potrebno obaviti kada se društvo osniva simultano jesu: (Ćesić,2007.,p.125)

- usvajanje i potpisivanje statuta
- preuzimanje svih dionica društva (davanje izjave osnivatelja da preuzimaju sve dionice društva i da ih se obvezuje uplatiti)
- uplata dionica
- imenovanje organa društva (prvi nadzorni odbor, uprava i revizor)
- izrada izvješća o osnivanju društva
- provođenje revizije osnivanja
- podnošenje prijave za upis u društva u sudski registar.

Društvo je osnovano kada ga se upiše u sudski registar. Ako se istodobno ne ostvare svi navedeni uvjeti, simultano osnivanje se neće moći provesti.

5.1.1. Usvajanje i potpisivanje statuta

ZTD je izričito propisao obvezni sadržaj statuta dioničkog društva. Statut društva mora sadržavati odredbe o: (Ćesić,2007.,p.126).

- tvrtki i sjedištu društva
- predmetu poslovanja
- iznosu temeljnog kapitala na dionice s nominalnim iznosima (o tim iznosima i ukupnom broju dionica svakog nominalnog iznosa) ili bez tog iznosa (njihov broj), a ako se izdaju dionice više rodova o rodu dionica i broju dionica svakog roda
- o tome izdaju li se dionice koje glase na donositelja ili koje glase na ime
- broju članova uprave i nadzornog odbora
- načinu i obliku objave priopćenja društva
- vremenu trajanja i prestanku društva

Osnivatelji moraju usvojiti statut izjavom koju daju u ispravi koja se sastavlja kod javnog bilježnika i moraju potpisati statut.

5.1.2. Preuzimanje dionica

U istoj ispravi u kojoj se usvaja statut, osnivatelji kod javnog bilježnika daju izjave o preuzimanju svih dionica. Izjava svakog osnivatelja mora sadržavati nominalni iznos dionica koje preuzima, a ako preuzima dionice bez tog iznosa samo njihov broj, iznos za koji se izdaju, rod dionica ako se one izdaju u više rodova, podatak glase li na ime ili na donositelja te kada će se i kako uplatiti. Iako se izjave o preuzimanju dionica daju u istoj ispravi u kojoj se daju i izjave o usvajanju statuta, treba naglasiti da je riječ o dva različita pravna posla. Preuzimanjem dionica osnivatelji izjavljuju da osnivaju društvo i preuzimaju obvezu uplate dionica.

5.1.3. Uplata dionica

Dionice se mogu uplatiti u novcu ili ulaganjem stvari ili prava. Dionice se uplaćuju u novcu na račun društva kod financijske institucije u Republici Hrvatskoj. Ako se dionice uplaćuju u novcu, tada se prije upisa društva u sudski registar mora uplatiti najmanje ¼ najnižeg iznosa te dionice za koji se ona može izdati, a ako se dionica izdaje za viši iznos od nominalnog iznosa dionica i cijeli iznos koji prelazi taj iznos (agio). (Ćesić,2007.,p.127).

Ako se dionica uplaćuje dijelom u novcu,a dijelom ulogom stvari, odnosno prava, prije upisa društva u trgovački registar mora se u potpunosti uplatiti onaj dio uloga koji se odnosi na uplatu novca. Ako se dionica uplaćuje ulaganjem stvari ili prava, taj se ulog mora u cijelosti unijeti u dioničko društvo prije upisa društva u sudski registar. Iznimka je ako se ulaganje stvari i prava sastoji u preuzimanju obveze da se društvu prenese neka stvar – to se mora ispuniti u roku od pet godina od upisa društva u sudski registar. Vrijednost stvari odnosno prava koje se ulaže mora odgovarati iznosu za koji se dionica izdaje. (Ćesić,2007.,p127).

5.1.4. Imenovanje organa društva

Osnivatelji moraju u ispravi ovjerenoj od javnog bilježnika imenovati prvi nadzorni odbor društva i revizora za prvu ili preostali dio prve poslovne godine.

Članove prvog nadzornog odbora može se imenovati najdulje za vrijeme do održavanja prve glavne skupštine društava koja odlučuje o njihovu radu u prvoj poslovnoj godini, odnosno u dijelu poslovne godine za koju su bili imenovani. Zaposleni ne sudjeluju u imenovanju prvog nadzornog odbora.

5.2. Sukcesivno osnivanje

Radnje koje je potrebno obaviti kada se društvo osniva sukcesivno jesu: (Ćesić,2007.,p.131).

- usvajanje i potpisivanje statuta
- preuzimanje dijela dionica (tj. Preuzimanje obveze uplate dijela dionica)
- izrada izvješća o osnivanju društva, te provođenje obvezatne revizije osnivanja kada je to potrebno
- upućivanje javnog poziva (prospekta) za upis preostalog dijela dionica
- upis i uplata dionica preostalog dijela dionica na temelju javnog poziva
- raspoređivanje upisanih dionica
- sazivanje i održavanje osnivateljske skupštine
- imenovanje organa društva (prvi nadzorni odbor, uprava i revizor)
- izrada izvješća o osnivanju društva i provođenje revizije osnivanja
- podnošenje prijave za upis društva u sudski registar

Najveći dio radnji identičan je onima koje se poduzimaju i u simultanom osnivanju društva. Statut se usvaja i potpisuje na jednak način kao i kod simultanog osnivanja. Izvješće o osnivanju koje kasnije provjeravaju članovi uprave i nadzornog odbora provodi se prije javnog poziva za upis dionica i nakon uspješno održane osnivateljske skupštine, a kada je to prema ZTD-u potrebno provodi se i obvezatna revizija osnivanja. U prikazu sukcesivnog osnivanja obrađene su samo radnje koje se ne poduzimaju u simultanom osnivanju.

5.2.1. Preuzimanje dijela dionica i javni poziv za upis dionica

Za razliku od simultanog osnivanja, kod sukcesivnog osnivanja osnivatelji preuzimaju samo dio dionica, dok za preostali dio upućuju javni poziv za upis dionica sa zakonom propisanim sadržajem. Zakonom nije određeno koliko dionica (ili koliki dio temeljnog

kapitala) mogu preuzeti osnivatelji, a koliki će se upisati temeljem javnog poziva. Javni poziv upućuje se stoga što osnivatelji žele privući treće i tako skupiti potreban temeljni kapital.

5.2.2. Upis i uplata dionica

Dionice se upisuju i uplaćuju kod financijske institucije određene u javnom pozivu. Da bi se dionice mogle upisati i uplatiti ulogom stvari i prava u društvo, točno određene stvari i točno određena prava osnivatelji trebaju predvidjeti u javnom pozivu i u upisnici. Prigodom upisa svaki upisnik mora potpisati tri primjerka izjave o upisu dionica (upisnica) koja ima obvezan propisani sadržaj.

Rok za upis dionica ne može biti dulji od tri mjeseca računajući od dana određenog za početak roka za upis. Ako nakon isteka tog roka nisu upisane i u skladu s prospektom uplaćene sve dionice, osnivatelji mogu u roku od 15 dana po proteku tog roka sami ili preuzeti dionice koje nisu uplaćene. (Ćesić,2007.,p.133).

Za uplatu dionica vrijede ista pravila kao i za simultano osnivanje.

5.2.3. Raspoređivanje upisanih dionica

Ako je upis dionica uspio, osnivatelji su dužni u roku od 15 dana po proteku roka za upis dionica koji je određen prospektom rasporediti dionice upisnicama. Raspoređivanje se odnosi isključivo na utvrđivanje prava i obveza dioničara, a ne na podjelu dionica kao vrijednosnih papira jer se dionice ionako ne smiju izdavati prije upisa društva u sudski registar. Ako osnivatelji propuste rasporediti dionice, odgovaraju upisnicima za štetu. Međutim, osnivatelji ne smiju rasporediti dionice upisnicima ta koje znaju da su insolventni, osim u slučajevima kada od njih mogu dobiti valjano osiguranje potraživanja. (Ćesić,2007.,p.133).

5.2.4. Osnivateljska skupština

Kod sukcesivnog osnivanja se, nakon uspjelog upisa i raspoređivanja dionica mora održati osnivateljska skupština.

Osnivateljska se skupština mora održati najkasnije u roku 2 mjeseca od proteka roka za upis dionica koji je bio određen u prospektu. Poziv za osnivateljsku skupštinu mora se uputiti na isti način kao i prospekt, s time da između zadnje objave poziva i same skupštine protekne barem 15 dana. Ako u prospektu nije određeno drugo mjesto, osnivateljska skupština mora se održati u sjedištu društva. (Ćesić,2007.,p.134).

Na osnivateljskoj skupštini mora biti zastupljena većina svih dionica, a ako se dionice izdaju u više rodova, tada mora biti zastupljena većina dionica svakog roda. Na osnivateljsku skupštinu osnivatelji moraju angažirati i pozvati javnog bilježnika. Bez njegove se nazočnosti ona ne može ni otvoriti. Javni bilježnik mora sastaviti popis nazočnih upisnika i preuzimatelja dionica (odnosno njihovih zastupnika) i utvrditi je li postignut kvorum. (Ćesić,2007.,p.135).

Ako je javni bilježnik ustanovio kvorum, tada skupština, nakon otvaranja, izabire predsjednika, koji odmah preuzima predsjedanje, i dva brojača glasova. Nakon toga čitaju se izvješće o osnivanju i izvješće o reviziji. O radu skupštine javni bilježnik vodi zapisnik koji nakon završetka skupštine potpisuju predsjednik, brojači glasova i svi osnivatelji društva.

Na osnivateljskoj skupštini svaka dionica daje pravo na jedan glas. Pri glasovanju se odluke mogu odnositi na sve dioničare ili samo neke od njih. Kada se radi o ulaganjima u stvarima ili pravima mora se glasovati odvojeno za svaki ulog u stvari ili pravu. No, bez obzira na temeljno načelo da na osnivateljskoj skupštini svaka dionica daje jedan glas, ZTD-u je iznimno predvidio zabranu glasovanja u slučajevima kada bi određena osoba kojoj su raspoređene dionice glasovanjem donosila odluku o vlastitoj stvari. (Ćesić, 2007.,p.123-136).

6. POLOŽAJ I OBVEZE DIONIČARA

6.1. Dioničari

Dioničari mogu biti fizičke i pravne osobe koje imaju dionicu. Dioničko društvo se može sastojati i od samo jednog člana iako to u praksi nije česta pojava. Član dioničkog društva može biti član više trgovačkih društava, osim ako ovo pravo posebnim propisima nije ograničeno ili isključeno. Naime, dioničko društvo ima organe u kojima mogu i ne moraju biti dioničari.

Tako se s obzirom na ulogu dioničara u vođenju poslova društva razlikuju: (Ćesić,2007.,p.137).

- dioničar ulagatelj – svoju dionicu smatra ulaganjem kapitala i ništa drugo ne radi osim očekivanja isplate dividende
- dioničar poduzetnik – svoja prava ostvaruje u organima društva, traži izvješća, obavlja nadzor, te što većim brojem dionica nastoji ostvariti utjecaj na društvo
- dioničar špekulant – svojim dionicama samo špekulira na burzi

U praksi se, ovisno o potrebama dioničara, pojavljuju tzv. masovna ili tzv. zatvorena dionička društva. Tzv. masovna dionička društva odlikuju se velikim brojem dioničara i velikim temeljnim kapitalom. Tzv. zatvorena dionička društva jesu u pravilu obiteljska dionička društva ili društva s dioničarima vezanim oko neke obitelji ili određenog kruga osoba. To su u pravilu manja dionička društva s manjim brojem dioničara, u kojima osobni utjecaj igra važnu ulogu.

Dioničarem se može postati: (Ćesić,2007.,p.138).

- sudjelovanjem u osnivanju društva
- sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala društva ulozima
- pravnim poslom prijenosa dionice

- sljedništvom zbog smrti dioničara fizičke osobe ili statusne promjene dioničara pravne osobe

Članstvo u dioničkom društvu prestaje: (Ćesić,2007.,p.138).

- smrću dioničara odnosno prestankom dioničara pravne osobe
- otuđenjem dionice
- isključenjem dioničara (kaduciranjem)
- povlačenjem dionice smanjenjem temeljnog kapitala društva
- prestankom društva

U prva tri spomenuta slučaja prestaje članstvo jedne osobe s tim da ga stječe druga osoba.

6.2. Načelo jednakog položaja dioničara

ZTD je utvrdio opće načelo jednakosti položaja dioničara po kojem se svim dioničarima pod jednakim uvjetima mora osigurati jednak položaj u društvu. Navedeno načelo ne znači da svi dioničari moraju imati ista prava u društvu, nego da pod istim uvjetmia oni imaju isti položaj u društvu.

6.3. Obveze dioničara

Obveze dioničara koje proizlaze iz njegovog članstva su društvu su: (Ćesić,2007.,p.138).

- uplata dionica
- dodatne obveze propisane statutom i
- lojalno postupanje prema društvu i drugim dioničarima

6.3.1. Uplata dionica

Temeljna obveza dioničara je da na račun društva uplate iznos koji odgovara nominalnom iznosu dionice,odnosno veći iznos ako je ona izdana za veći iznos ili da mu prenesu stvar ili pravo ako uplaćuju dionicu ulaganjem stvari ili prava.

Dioničari su dužni uplatiti dionice na poziv uprave koji ona, ako u statutu nije drugačije regulirano, objavljuje u glasilu društva. Posljedica nepravodobne uplate dionice može biti: (Ćesić,2007.,p.138-139).

- plaćanje zatezne kamate – od dospjelosti do podmirenja obveze po stopi određenoj zakonom ili višoj svoti propisanoj statutom
- plaćanje ugovorne kazne – za nepravodobnu uplatu dionice prenošenjem društvu stvari, ako je tako predviđeno statutom
- isključenje (kaduciranje) zbog nepravodobne uplate – to je najstroža mjera koja se može poduzeti protiv nemarnog dioničara.

Radi osiguranja stvarnog unosa uloga, dioničare ni njihove prednike društvo ne može osloboditi plaćanja uloga. Iz istih razloga postoji i zabrana prijeboja pojedinih dioničarevih potraživanja prema društvu s potraživanjima društva prema dioničaru na uplatu dionice. Samo iznimno dioničare se može osloboditi obveze plaćanja uloga, i to u slučajevima: (Ćesić,2007.,p.139-140).

- kada je došlo do redovitog smanjenja temeljnog kapitala ili
- kada je do smanjenja temeljnog kapitala došlo zbog povlačenja dionica.

Isto tako, radi očuvanja temeljnog kapitala, dioničarima se ne smiju vraćati uplaćeni ulozi ni platiti kamate na ono što su uložili u društvo. U situaciji kada je društvo u krizi tj. kada vlastiti kapital nije dostatan za poslovanje društva, postoji mogućnost da mu se dade zajam kojim se nadomješta kapital. (Ćesić,2007.,p.137-140).

7. ORGANI DRUŠTAVA

U organe društva ubrajamo:(http://psc.hgk.hr/usluge-u-rh/poslovni-nastan/trgovacko-drustvo/dionicko-drustvo-d-d,04.09.2015.)

- uprava
- nadzorni odbor
- upravni odbor
- glavna skupština

Upravu dioničkog društva čini jedna ili više osoba (direktori), čiji je broj određen statutom. Ako uprava ima više osoba, jedna od njih se mora imenovati za predsjednika uprave.

Član uprave može biti svaka fizička osoba koja je potpuno poslovno sposobna. Član uprave ne može biti osoba koja je kažnjena za kazneno djelo zlouporabe stečaja, zlouporabe u postupku stečaja, pogodovanja vjerovnika ili povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz Kaznenog zakonika RH ili protiv koje je izrečena mjera sigurnosti zabrane obavljanja zanimanja koje je potpuno ili djelomice obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme dok traje ta zabrana (http://psc.hgk.hr/usluge-u-rh/poslovni-nastan/trgovacko-drustvo/dionicko-drustvo-d-d,04.09.2015.)

Članovi uprave mogu biti hrvatski ili strani državljani, a imenuje ih nadzorni odbor najduže na pet godina.

Prava i obveze uprave uključuju:(http://psc.hgk.hr/usluge-u-rh/poslovni-nastan/trgovacko-drustvo/dionicko-drustvo-d-d,04.09.2015.)

- vođenje društva,
- zastupanje,
- pripremu odluka glavne skupštine,
- pripremu ugovora,
- provođenje odluka glavne skupštine i

- izvješćivanje nadzornog odbora o pitanjima koja se odnose na upravljanje društvom

Nadzorni odbor mora imati najmanje tri člana. Njihov se broj određuje statutom i mora biti neparan. Član može biti i strani državljanin, a nema zapreke da i svi članovi nadzornog odbora budu strane osobe. Članovi nadzornog odbora biraju se na glavnoj skupštini na rok od najviše četiri godine i mogu biti ponovno izabrani.

Nadzorni odbor nadzire vođenje poslova društva i u tome ima pravo uvida u poslovne knjige i svu drugu dokumentaciju društva. O nadzoru podnosi izvješće glavnoj skupštini.
Upravni odbor – Statutom se može odrediti da društvo umjesto uprave i nadzornog odbora ima upravni odbor. Upravni se odbor sastoji od najmanje tri člana, a statutom se može odrediti da upravni odbor ima više članova. Članovi upravnog odbora biraju se na najviše šest godina i mogu biti ponovno birani odnosno imenovani. (http://psc.hgk.hr/usluge-u-rh/poslovni-nastan/trgovacko-drustvo/dionicko-drustvo-d-d,04.09.2015.)

Glavna skupština je tijelo društva u kojemu djeluju dioničari i time ostvaruju svoja prava u stvarima društva. Pravo sudjelovanja u glavnoj skupštini imaju svi dioničari društva.
Nadležnost glavne skupštine je određena statutom. Odluke se najčešće donose običnom većinom. (http://psc.hgk.hr/usluge-u-rh/poslovni-nastan/trgovacko-drustvo/dionicko-drustvo-d-d,04.09.2015.)

8. GODIŠNJA FINANCIJSKA IZVJEŠĆA

Po okončanju svake poslovne godine društvo mora utvrditi kako je teklo poslovanje društva,te rasporediti tekući dobitak na rezerve i na onaj dio dobitka koji bi se mogao podijeliti dioničarima.

Prije odluke o uporabi dobitka uprava je dužna izraditi i podnijeti nadzornom odboru na ispitivanje godišnja financijska izvješća i izvješće o stanju društva, zajedno s prijedlogom dobiti koji želi predložiti glavnoj skupštini za donošenje. Pri tome mora voditi računa o zakonskom rasporedu uporabe dobiti.

Glavna skupština utvrđuje godišnja financijska izvješća kada joj uprava i nadzorni odbor prepuste da to učini ili kad nadzorni odbor ne dade suglasnost na izvješća uprave.

Neto dobit ostvarenu u poslovnoj godini je dužno najprije uporabiti za namjene redom kako su navedene: (Ćesić,2007.,p.156).

- za pokriće gubitka prenesenog iz ranijih godina;
- za unos u zakonske rezerve - društvo je dužno u zakonske rezerve unositi 5% dobiti tekuće godine umanjene za iznos gubitka i prethodne godine sve dok te rezerve zajedno s kapitalom dobiti dosegnu visinu od 5% temeljnog kapitala društva ili statutom određen veći do toga kapitala;
- za unos u rezerve za vlastite dionice, ako ih je društvo steklo ili namjerava steći;
- za unos u statutarne rezerve, ako ih društvo ima.

Dioničari imaju pravo na isplatu dividende, osim ako se odlukom glavne skupštine ili statutom odredi da se preostali dobitak rasporedi u zadržani dobitak radi prijenosa na sljedeću poslovnu godinu. (Ćesić,2007.,p.156-157).

9. PRIJENOS DIONICA MANJINSKIH DIONIČARA

Glavna skupština može na zahtjev dioničara koji ima dionice koje se odnose na najmanje 95% temeljnog kapitala društva (glavnog dioničara) donijeti odluku na temelju koje mu se prenose dionice manjinskih dioničara uz plaćanje tim dioničarima primjerene otpremnine u novcu. (Gorenc et al,2008.,p.662).

9.1. Prijenos dionica manjinskih dioničara

U hrvatskom jeziku se engleski i njemački termini mogu prevesti s istisnućem, istisnuti, isključenje, isključiti. Institut prijenosa dionica manjinskih dioničara sastoji se u tome da u prilikama kad jedan dioničar (glavni dioničar) stekne najmanje 95% temeljnog kapitala društva, može na njegovu inicijativu postaviti zahtjev glavnoj skupštini – ona je po zakonu na to ovlaštena – da donese odluku na temelju koje mu se prenose sve dionice manjinskih dioničara uz plaćanje primjerene otpremnine u novcu. (Gorenc et al,2008.,p.662).

9.1.1. Priključenje društva

Priključenje je najduži oblik povezivanja dvaju društava kapitala u koncern i stoga se može smatrati predstupnjem (pripremom) za pripajanje, odnosno spajanje. Priključenje znači potpunu gospodarsku integraciju jednog društva (priključenog društva) s drugim društvom kapitala (glavno društvo) u kojoj oba zadržavaju svoju pravnu samostalnost.

Uvjeti priključenja sastoje se u tome da: (Gorenc et al,2008.,p.664).

- je priključenje moguće samo između društava kapitala (i priključeno i glavno društvo moraju biti ili dionička ili društva s ograničenom odgovornošću)

- glavno društvo mora imati sjedište u RH budući da je glavno društvo glavni „jamac“ vjerovnicima u tuzemstvu za ispunjenje obveza priključenog društva
- buduće glavno društvo već mora držati u budućem priključenom društvu najmanje 95% udjela
- odluke o priključenju moraju donijeti skupštine budućega glavnog i priključenog društva

9.1.2. Preuzimanje dioničkih društava

I dok instituti isključenja i priključenja malih dioničara čine pravo vladajućeg društva i/ili većinskog dioničara, a odredbe zakona se većinom odnose na zaštitu interesa manjinskih dioničara i vjerovnika , institutom preuzimanja dioničkih društava se dioničaru koji udovoljava zakonom propisanim uvjetima (ponuditelj) nameće obveza stavljanja ponude manjinskim dioničarima na kupnju preostalih dionica.

9.2. Razlike prijenosa dionica manjinskih dioničara

9.2.1. Isključenje i priključenje

Iako su ova dva instituta vrlo slična prema konačnom rezultatu, tj. potpuni prestanak članstva dotadašnjih manjinskih dioničara, razlika je u tome što se kod isključenja radi uvijek samo o dioničkom društvu u kojem jedan dioničar (glavni) koji može biti fizička ili bilo koja pravna osoba može glavnoj skupštini, ako to želi (može) postaviti zahtjev da mu se prenesu sve dionice manjinskih dioničara, dok kod priključenja subjekti mogu biti kapitalna društva, a odluke o priključenju moraju donijeti skupštine budućeg glavnog i priključenog društva. (Gorenc et al,2008.,p.664-665).

9.2.2. Isključenje i preuzimanje

Kod isključenja (prijenos dionica manjinskih dioničara) glavni dioničar (više od 95 % temeljnog kapitala) nije obvezan ponuditi manjinskim dioničarima otkup njihovih dionica, ali to može kad se na to odluči, time da manjinski dioničari u pravilu ne mogu spriječiti prodaju svojih dionica, jedino se mogu sporiti oko otpremnine. Kod preuzimanja je obrnuto i kad dioničar s pravom glasa prijeđe određeni prag (obično 25% od ukupnog broja glasova) obvezan je ponuditi manjinskim dioničarima otkup njihovih dionica, čak i onda ako on za to nema nikakvog interesa, ali manjinski dioničari nisu u obvezi prodati svoje dionice. (Gorenc et al,2008.,p.665).

9.2.3. Preuzimanje i isključenje

U postupcima preuzimanja dioničarskog društva može se dogoditi da ponuditelj ne uspije preuzeti sve dionice manjinskih dioničara jer je njima ostavljena mogućnost izbora i ne postoji obveza manjinskih dioničarana prodaju dionica. Ako ponuditelj, sada stjecatelj, uspije preuzeti više od 95% temeljnog kapitala društva, postaje glavnim dioničarom, pa mu se otvorila mogućnost da isključi manjinske dioničare. U postupku isključenja manjinski dioničari nemaju pravo opcije kao kod preuzimanja, već prijenos obavlja bez njihove volje, ali uz primjerenu otpremninu u n novcu.

9.3. Otpremnina u novcu

Glavni dioničar određuje iznos otpremnine u novcu koji treba isplatiti manjinskim dioničarima i pritom mora uzeti u obzir prilike društva u vrijeme donošenja odluke glavne skupštine. Uprava društva mu mora pritom dati na uvid svu potrebnu dokumentaciju i pružiti potrebna obavještenja.

Na iznos otpremnine obračunava se kamata u visini eskontne stope Hrvatske narodne banke uvećane za dva postotna poena za vrijeme od upisa odluke glavne skupštine o prijenosu dionica u sudski registar pa do isplate manjinskim dioničarima. Time se ne isključuje odgovornost za eventualnu drugu štetu.

Prije nego što uprava društva sazove glavnu skupštinu glavni dioničar joj je dužan predati izjavu banke kojom ona solidarno jamči da će glavni dioničar manjinskim dioničarima isplati otpremninu uvećanu za pripadajuće kamate bez odgađanja po upisu odluke glavne skupštine o prijenosu dionica u sudski registar. (Gorenc et al,2008.,p.667).

- Iznos otpremnine određuje glavni dioničar. Glavni dioničar (onaj a najmanje 95% temeljnog kapitala društva) osim što je na njemu inicijativa za prijenos preostalih dionica na njega, sam odlučuje, a ne glavna skupština o prijenosu preostalih dionica na njega, sam odlučuje, a ne glavna skupština o iznosu otpremnine koju treba platiti manjinskim dioničarima.
- Kamata na iznos otpremnine**.** Od trenutka upisa odluke glavne skupštine o prijenosu dionica manjinskih dioničara u sudski registar, pa do isplate, na svotu otpremnine plaća se kamata u visini eskontne stope HNB uvećana za dva postotna poena. Za eventualnu „drugu štetu“ također odgovara glavni dioničar manjinskim dioničarima.

- Obveza glavnog dioničara predati društvu izjavu banke o njenoj solidarnoj odgovornosti**.** Nakon zahtjeva glavnog dioničara glavnoj skupštini, a prije nego što je uprava sazove, glavni dioničar joj je obvezana predati izjavu banke o neograničenom solidarnom jamstvu o tome da će glavni dioničar isplatiti manjinskim dioničarima otpremninu i kamate bez odgađanja od dana upisa odluke glavne skupštine o prijenosu dionica u sudski registar. (Gorenc et al,2008.,p.662-668).

10. IZMJENA STATUTA

Statut se može izmijeniti odlukom glavne skupštine. Glavna skupština može ovlastiti nadzorni odbor da izmijeni statut samo ako se radi o usklađivanju njegova teksta. Za odluku glavne skupštine o izmjeni statuta potrebno je da se za nju dadu glasovi koji predstavljaju najmanje tri četvrtine temeljnoga kapitala zastupljenoga na glavnoj skupštini pri odlučivanju o statutu.

Dioničko društvo je trgovačko društvo – društvo kapitala, čiji je temeljni kapital podijeljen na dionice. Ono je kao takvo pravna zajednica čiji su članovi u društvo povezani preko doprinosa u njegov kapital, a radi ostvarenja zajedničkog cilja.. Ako bi izmjenom statuta došlo do promjene dotadašnjeg odnosa među rodovima dionica na štetu nekoga roda dionica, za donošenje odluke potrebna je suglasnost dioničara onoga roda dionica na čiju se štetu treba izmijeniti statut. Ti dioničari daju suglasnost u obliku posebne odluke.

Odluka kojom se dioničarima stavljaju dodatne obveze može se donijeti samo uz suglasnost svih dioničara na koje se to odnosi. Isto vrijedi i za odluku kojom je za prijenos dionica koje glase na ime i privremenica potrebna suglasnost društva. (http://www.poslovniforum.hr/info/dionicko_drustvo_2.asp,04.09.2015).

Registarskome sudu mora se podnijeti prijava za upis svake izmjene statuta u sudski registar. Prijavi se mora priložiti potpuni tekst statuta, koji je ovjeren od strane javnog bilježnika. Javni bilježnik mora potvrditi da izmijenjene odredbe statuta i odluka o izmjeni te neizmijenjene odredbe statuta koji se nalazi kod registarskoga suda u potpunosti odgovaraju tekstu statuta koji se prilaže prijavi. Ako je za izmjenu statuta potrebno odobrenje državnog organa, prijavi se mora priložiti i to odobrenje. Izmjena statuta je valjana tek od njezina upisa u sudski registar. (http://www.poslovniforum.hr/info/dionicko_drustvo_2.asp,07,09.2015).

11. POVEĆNJE TEMELJNOG KAPITALA

Odluka o povećanju temeljnoga kapitala društva ulozima donosi se glasovima koji predstavljaju najmanje tri četvrtine temeljnoga kapitala zastupljenoga na glavnoj skupštini pri donošenju odluke. Statutom se može odrediti da je za to potrebna i drugačija većina, ali se za izdavanje povlaštenih dionica bez prava glasa može odrediti samo veća većina glasova zastupljenoga kapitala na glavnoj skupštini pri donošenju odluke. Njime se može tražiti i ispunjenje dodatnih pretpostavki.

Povećanje temeljnoga kapitala društva ulozima moguće je samo izdavanjem novih dionica. Ako su izdane dionice više rodova, za odluku glavne skupštine o povećanju temeljnoga kapitala društva potrebna je suglasnost dioničara svakoga roda dionica. Dioničari svakoga roda dionica donose o tome posebnu odluku na način propisan u Zakonu o trgovačkim društvima.

Ako se nove dionice izdaju za veći iznos od nominalnog iznosa, u odluci o povećanju temeljnoga kapitala društva mora se odrediti iznos ispod kojega se dionice neće izdati. Ne može se povećati temeljni kapital društva dok se ne uplate svi dotadašnji ulozi, osim ako on nije uplaćen u samo neznatnome dijelu. Ako se ulažu stvari i prava, u odluci o povećanju temeljnoga kapitala društva moraju se navesti predmet ili pravo koje društvo stječe ulaganjem, osoba od koje ih društvo stječe i nominalni iznos dionica koje se stječu takvim ulaganjem. Odluka o tome može se donijeti samo ako su ulaganje stvari i prava te navedena utvrđenja bili izričito i uredno objavljeni. Ne navedu li se utvrđenja naprijed opisana, prema dioničkom društvu su bez učinka ugovori o unosu stvari i prava te pravne radnje učinjene da bi se oni ispunili. http://www.poslovniforum.hr/info/dionicko_drustvo_2.asp

Upiše li se u sudski registar da je povećan temeljni kapital društva, ne postupanje na način naprijed opisan ne utječe na valjanost toga povećanja. Dioničar mora uplatiti nominalni iznos dionica, odnosno veći iznos za koji su one izdane. Povećanje kapitala ulozima u stvarima i u pravima moraju pregledati jedan ili više revizora. Sud će odbiti upis u registar ako je vrijednost uloga u stvarima i u pravima znatno manja od nominalnog iznosa dionica koje se za to daju. Odluka o povećanju kapitala mora se podnijeti sudu radi upisa u sudski

registar. Tome treba priložiti izvješće revizora. U prijavi moraju se navesti ulozi u dotadašnji temeljni kapital koji još nisu uplaćeni i zašto se ne može postići da se oni uplate.(http://www.poslovniforum.hr/info/dionicko_drustvo_2.asp).

12. SMANJENJE TEMELJNOG KAPITALA

Za razliku od povećanja temeljnog kapitala koje se provodi radi pribavljanja novog kapitala, smanjenje temeljnog kapitala ne provodi se samo u slučaju kada društvo ima previše kapitala nego i iz brojnih drugih razloga. Temeljni kapital se u cilju saniranja društva može smanjiti i tako da se zajedno s time provede i povećanje tog kapitala.

Smanjenje temeljnog kapitala dioničkog društva se provodi u prilikama kada dioničko društvo ima višak kapitala, i u prilikama kad je društvo pretrpjelo veći gubitak, a ne postoji vjerojatnost da će ga u nekom razumnom roku moći nadoknaditi.

(http://limun.hr/main.aspx?id=22736&Page).

Smanjenje temeljnog kapitala može se provesti na tri načina: (Ćesić,2007.,p.171).

- redovitim smanjenjem temeljnog kapitala
- pojednostavljenim smanjivanjem temeljnog kapitala
- povlačenjem dionica

12.1. Redovito smanjenje temeljnog kapitala

Za redovito smanjenje temeljnog kapitala potrebno je: (Ćesić,2007.,p.171).

- donijeti odluku na glavnoj skupštini o smanjenju temeljnog kapitala
- podnijeti prijavu registarskom sudu za upis te odluke u sudski registar

- provesti smanjenje temeljnog kapitala
- podnijeti prijavu za upis provedenog smanjenja temeljnog kapitala u sudski registar

Redovito smanjenje temeljnog kapitala može se provesti na dva načina:

- smanjenjem nominalnog iznosa dionica – pri čemu broj dionica ostaje nepromijenjen, te se ne zadire u strukturu članstva u društvu
- spajanjem dionica – dopušteno je samo ako se najniži nominalni iznos ne može više smanjiti

Smanjenjem temeljnog kapitala može doći do pogoršanja položaja vjerovnika društva zbog čega je ZTD posebno uredio mjere koje pojačavaju njihovu zaštitu. Vjerovnicima čija su potraživanja nastala prije objave upisa odluke o smanjenju temeljnog kapitala društva u sudski registar i koji još ne mogu tražiti da se ona podmire mora se dati osiguranje ako se oni u tu svrhu jave u roku od 6 mjeseci od objave te odluke. Vjerovnike se mora na to upozoriti u objavi upisa odluke u sudski registar.

Kada se izdaju isprave o dionicama stare je dionice potrebno zamijeniti novima koje odražavaju nove nominalne iznose dionica nakon smanjenja temeljnog kapitala. Ako stare dionice unatoč ponovljenom pozivu ne budu predane društvu ono ih može oglasiti nevažećim. Zamjena dionica mora se omogućiti dioničarima u roku od 90 dana do donošenja odluke o spajanju dionica.

12.2.Pojednostavljeno smanjenje temeljnog kapitala

Pojednostavljeno smanjenje temeljnog kapitala može se provesti samo radi:(Ćesić,2007.,p.173).

- izravnanja niže vrijednosti
- pokrića gubitka
- prijenosa sredstava u kapitalnu dobit

U odluci o smanjenju temeljnog kapitala mora se odrediti da se kapital smanjuje u tu svrhu. U svezi odluke o smanjenju temeljnog kapitala i svega ostalog vrijedi ono što i za redovito smanjenje temeljnog kapitala.

Pojednostavljeno smanjenje temeljnog kapitala dopušteno je samo nakon što se potroši dio kapitalne dobiti i rezervi za koji one prelaze 5% temeljnog kapitala koji preostane nakon smanjenja kapitala kao i smanjenja rezervi.

12.3. Smanjenje temeljnog kapitala povlačenjem dionica

Za razliku od drugih oblika smanjenja temeljnog kapitala gdje se smanjenje odnosi na sve dionice, povlačenje dionica odnosi se samo na neke dionice.

Za smanjenje temeljnog kapitala povlačenjem dionica potrebno je: (Ćesić,2007.,p.174).

- donijeti odluku o povlačenju dionica
- podnijeti prijavu registarskom sudu za upis te odluke u sudski registar
- provesti povlačenje dionica
- podnijeti prijavu za upis provedenog smanjenja temeljnog kapitala u sudski registar – što se može učiniti zajedno s podnošenjem i upisom odluke o smanjenju
- platiti naknadu za povučene dionice

Društvo može povući dionice na dva načina: (Ćesić,2007.,p.174-175).

- prisilno, koje se pojavljuje u dvije inačice:
  - naređeno
  - dopušteno statutom
- povlačenjem vlastitih dionica iz društva

13. PRESTANAK DRUŠTVA

13.1. Razlozi za prestanak društva

Razlozi za prestanak društva su: (Ćesić,2007.,p.176).

- istek vremena određenog u statutu – ako je društvo bilo osnovano na određeno vrijeme
- odluka glavne skupštine – koja se mora donijeti s glasovima koji predstavljaju najmanje ¾ temeljnog kapitala zastupljenog na glavnoj skupštini društva pri donošenju odluke ako se statutom za to ne traži veća većina ili ispunjenje dodanih pretpostavki
- pravomoćna odluka registarskog suda kojom se određuje brisanje društva po službenoj dužnosti
- pripajanje društva drugome društvu i spajanje s drugim društvom
- odluka stečajnog vijeća o otvaranju i zaključenju stečajnog postupka
- provođenje stečajnog postupka
- ukidanje društva
- nepostojanje imovine društva
- drugi razlozi utvrđeni statutom

Registarski sud mora nakanu da će društvo brisati iz trgovačkog registra priopćiti zakonskim zastupnicima društva po propisima o dostavi pismeno i odrediti primjereni rok za isticanje prigovora.

Ako odluku o prestanku društva donosi glavna skupština ta se odluka mora prijaviti sudu radi upisa u sudski registar, a ako odluku o tome donese sud odluka će se upisati u taj registar po službenoj dužnosti.

,

13.2. Likvidacija

Nakon nastanka razloga za prestanak društva i njegovog upisa u sudski registar redovito se provodi postupak likvidacije radi razrješenja odnosa u društvu i prema trećima. Iznimno, likvidacija se ne provodi u slijedećim slučajevima: (Ćesić,2007.,p.177).

- ako se nad društvom otvori stečaj ili
- ako se društvo pripaja odnosno spaja s drugim društvom

Nakon što se odluka o otvaranju likvidacije upiše u sudski registar u tvrtku društva mora se navesti naznaka „u likvidaciji".

Likvidaciju provode: (Ćesić,2007.,p.177).

- članovi uprave
- jedna ili više osoba imenovanih statutom ili odlukom glavne skupštine
- likvidatori imenovani od strane suda – ako za to postoji važan razlog, na zahtjev nadzornog odbora ili dioničara koji imaju udjele što zajedno čine najmanje 5% temeljnog kapitala društva ili najmanje 4.000.000,00 kuna

Glavna skupština može u svako doba opozvati likvidatore koje ne imenuje sud. Na imenovanje i opoziv likvidatora primjenjuju se odgovarajuće odredbe ZTD-a i statuta o upravi društva.

Imenovanje i opoziv likvidatora od strane suda upisuje se u sudski registar po službenoj dužnosti. Registarskome sudu mora se podnijeti prijavu za upis imenovanih likvidatora i njihovih ovlasti za zastupanje, kao i sve eventualne naknadne promjene, u sudski registar. Prijavi treba priložiti: (Ćesić,2007.,p.178).

- isprave o imenovanju ili opozivu likvidatora i o njihovim ovlaštenjima za zastupanje u izvorniku ili u javno ovjerenome prijepisu
- izjave likvidatora da ne postoje okolnosti koje bi po zakonu stajale na putu njihovu imenovanju te da su upoznati s obvezom izvješćivanja suda
- potpis likvidatora ovjeren u javnog bilježnika (ako to već nisu učinili kao članovi uprave). (Ćesić,2007.,p.176-178).

14. ZAKLJUČAK

Dioničko društvo je trgovačko društvo – društvo kapitala, čiji je temeljni kapital podijeljen na dionice. Ono je kao takvo pravna zajednica čiji su članovi u društvo povezani preko doprinosa u njegov kapital, a radi ostvarenja zajedničkog cilja. Članovi društva su dioničari, čiji je položaj u društvu strogo određen ZTD-om. Dioničari ne odgovaraju za obveze društva. Međutim, oni snose rizik poslovanja društva, a taj rizik ograničen je visinom njihovog uloga u društvo (odnosno onim što su uplatili za stjecanje dionica). Dionica njezinom imatelju daje članstvo u dioničkom društvu. Osnovnim upravljačkim pravima dioničara društva, obrađenim u ovom radu, dioničarima se omogućuje stvaranje volje društva, pa iako Zakonom o trgovačkim društvima nije propisana obveza dioničarima koristiti se osnovnim upravljačkim pravima, svaki bi se dioničar trebao koristiti danim pravima, neovisno o broju dionica koje mu pripadaju. Ovo stoga što je stjecanjem i samo jedne dionice, odnosno sudjelovanjem u temeljnom kapitalu društva, dioničar očitovao svoju volju za sudjelovanje u takvoj zajednici.

Imajući u vidu činjenicu da loše poslovanje društva može biti uzrokom pada vrijednosti dionica društva, pa čak dovesti i do prestanka društva i gubitka uloženog, svaki dioničar morao bi biti zainteresiran za poslovanje društva i stanje u društvu. Zbog navedenog, svaki dioničar trebao bi iskoristiti pravo sudjelovanja na glavnoj skupštini društva i pravo na raspravljanje, bilo da to učini osobno, ili preko punomoćnika. Budući da dioničar samo uz potpunu obaviještenost o stanju društva i uz potpuno razumijevanje pitanja koja su na dnevnom redu glavne skupštine, može sudjelovati u donošenju odluka na glavnoj skupštini društva, uputno je i korištenje pravom na obaviještenost. Pritom, naravno, dioničar ne bi smio zloupotrebljavati takvo svoje pravo postavljanjem nepreglednog niza pitanja i ponašati se kao da to pravo na glavnoj skupštini pripada samo njemu.

Također, svaki bi se dioničar trebao koristiti svojim pravom glasa, koje predstavlja ovlaštenje dioničara da sudjeluje u stvaranju volje društva donošenjem odluka na glavnoj skupštini, i to na način da glasa „za“ ili „protiv“ predložene odluke, a ne da se suzdržava od glasovanja, jer se njegov suzdržani glas ne broji kad se utvrđuje je li postignuta potrebna većina za donošenje odluke. Pod uvjetom da su za to ispunjene pretpostavke propisane

Zakonom o trgovačkim društvima, te pod uvjetom da za to postoji opravdan razlog (odnosno da postoji realna mogućnost za ishođenje povoljne odluke), a sve u cilju preispitivanja 13 odluke glavne skupštine, dioničar bi se trebao koristiti i pravom na pobijanje odluka glavne skupštine društva. Pritom, dioničar navedeno svoje subjektivno pravo ne bi smio zlorabiti, te podnositi tužbe koje očito nemaju izgleda za uspjeh i ustrajati na takvom postupku.

Petra Dević

LITERATURA

Knjige:

1. Ćesić, Z. (2007.) Pravo trgovačkih društava, Veleučilište Marko Marulić, Knin

2. Ceronja, P.; Petrović, S. (2010.) Osnove prava društava, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Zagreb

3. Buljan, V.; Brkanić, V.; Ćesić, Z.; Gorenc, V. (2008.) Komentar Zakona o trgovačkim društvima – RriF, Zagreb

Internetske stranice:

1. http://psc.hgk.hr/usluge-u-rh/poslovni-nastan/trgovacko-drustvo/dionicko-drustvo-d-d

2. http://www.poslovniforum.hr/info/dionicko_drustvo_2.asp

3. http://web.efzg.hr/dok/RAC//dgulin/fir/ra%C4%8Dunovodstvo%20kapitala%20(glavnice).pdf

4. http://limun.hr/main.aspx?id=22736&Page

5. http://www.dionice.com/sto-su-dionice.php